

**Л. Акімова,
О. Акімов**

ФІНАНСИ ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Проаналізовано співвідношення публічних фінансів, приватних фінансів і фінансів суб'єктів господарювання. Досліджено господарсько-правову суть фінансів суб'єктів господарювання та запропоновано їх визначення.

Ключові слова: фінанси, фінансові активи, фінанси суб'єктів господарювання, фінансова діяльність у сфері господарювання.

В умовах утвердження ринкових засад господарювання та необхідності фінансової стабілізації вітчизняної економіки важливими чинниками успішного розвитку вітчизняних суб'єктів господарської діяльності у довгостроковій перспективі є наявність фундаментальної мети розвитку побудови ефективної системи управління їхніми фінансами, орієнтованої на її досягнення. Управлінська діяльність із достатнім фінансовим підґрунтям створює можливості для прийняття керівниками таких фінансових рішень, що спрямовані на виконання завдань, визначених власниками.

У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження науково обґрунтованих підходів до управління фінансами суб'єктів господарювання із застосуванням спеціальних принципів і методів фінансового адміністрування й менеджменту, виокремлення ознак, які сприяють чіткій ідентифікації та правильному розумінню змісту цих управлінських систем, сфери їх застосування, узгодженню й виявленню взаємозв'язку між ними.

Категорія фінансів досліджувалася представниками різних суспільних наук, насамперед економіки Л. Андросова, О. Борисов, О. Василик, Л. Воронова, Л. Дробозина, І. Єршова, В. Ковальов, Л. Окунєва, О. Орлюк, Г. Поляк, В. Павлов, А. Попова, В. Суторміна, В. Федоров, І. Янжул та інші. Можливо, саме тому питання визначення поняття фінансів, фінансів суб'єктів господарювання майже залишається малодослідженими.

Мета статті – з'ясування сутності фінансів та їх функції, співвідношення категорії фінансів із поняттям фінанси суб'єктів господарювання та фінансова діяльність у сфері господарювання. Проаналізувати існуючі науково-теоретичні концепції стосовно сутності та функції фінансів, за результатами сформулювати теоретичні уявлення про фінанси суб'єктів господарювання як господарсько-правову категорію.

Трансформація фінансової системи України в умовах формування ринкових відносин зумовлює розширення можливостей щодо організації фінансових відносин суб'єктів різних форм бізнесу, посилює необхідність врахування особливостей їх діяльності і специфіки різних форм власності та організаційно-правових форм. Фінанси суб'єктів господарювання функціонують у сфері суспільного виробництва, тобто у нашому повсякденному житті. Від стану фінансів залежить фінансова стійкість країни та задоволення суспільних потреб. За цього, потрібно зазначити, що головним суб'єктом господарювання в Україні є підприємство.

Розгляд проблем регулювання фінансової діяльності у сфері господарювання необхідно розпочати з визначення поняття фінансів як суб'єктів господарювання. У

межах аналізу самої категорії “фінанси суб’єктів господарювання” необхідно звернути увагу, що основою цієї категорії є “фінанси”. З огляду на це, розкривати сутність фінансів суб’єктів господарювання необхідно почати з поняття фінансів [1].

Як слушно наголошує Г. Поляк, у світовій економічній літературі так і не сформувалося загальноприйняте уявлення про походження цього слова. Більшість дослідників пов’язують “фінанси” з латинськими термінами *finatio*, *financia* *rescuniarig*, що вживалися у XIII – XIV ст. у значенні “обов’язкова сплата грошей, грошово-боргове зобов’язання”, а також зі старофранцузьким *finer* (платити, сплачувати) [2]. І. Янжул, досліджуючи походження слова “фінанси”, зазначав, що фінансами у технічному значенні слова є винятково сукупність “матеріальних средств”, необхідних для задоволення потреб держави [3].

Сучасний економічний словник визначає фінанси як узагальнюючу категорію, що відображає економічні відносини у процесі утворення та використання фондів грошових коштів, грошового обігу. Цей термін означає грошові кошти, що розглядаються в їх утворенні та обігу, розподілі та перерозподілі, використанні в економічних відносинах, і обумовлюються взаємними розрахунками між господарюючими суб’єктами, обігом грошових коштів тощо [4].

Вчені-економісти розглядають фінанси і як особливу, специфічну форму виробничих відносин, що пов’язана з процесом розподілу (перерозподілу) частини вартості сукупного суспільного продукту, утворенням і використанням на цій основі цільових централізованих і децентралізованих грошових фондів [5]. За цього, правовий аспект фінансів полягає у тому, що фінанси, маючи грошовий, і відповідно економічний зміст, не можуть існувати без держави, за межами права. За цього І. Єршова, зазначає, що фінанси економічна категорія, але у сфері суспільних відносин вона завжди набуває відповідного правового виразу [6]. Вчені-правники – фахівці з фінансового права також не залишилися осторонь проблеми визначення поняття “фінанси”. Так, М. Кучерявенко наводить таке визначення: “Фінанси являють собою відносини, які регулюють формування, розподіл та використання централізованих та децентралізованих грошових фондів” [7].

Однак традиційно в економічній та правовій науці фінанси розглядаються у двох аспектах: економічному і матеріальному або, відповідно, діалектичному і метафізичному: 1) діалектичний аспект – сукупність економічних відносин, що виникають у зв’язку з розподілом валового внутрішнього продукту та національного доходу в процесі створення, розподілу і використання різних фондів грошових коштів, необхідних державі, місцевому самоврядуванню і суб’єктам господарювання для досягнення поставленої мети і виконання своїх завдань і функцій; 2) метафізичний (матеріальний) аспект – сукупність різних фондів грошових коштів держави, місцевого самоврядування і суб’єктів господарювання [8].

Своєю чергою, О. Худяков зазначає, що поняття “фінанси” можна використовувати у трьох розуміннях: широкому, вузькому і спеціальному. У широкому розумінні поняття фінансів охоплює грошові фонди різноманітних суб’єктів господарювання (зокрема, індивідуальних підприємців) і держави. У “вузькому” значенні фінанси – це грошові фонди держави, її територіальних підрозділів, підприємств, установ і організацій. У тих випадках, коли йдеться про грошові фонди лише держави, тоді поняття “фінанси” використовується в його спеціальному значенні [9].

Фінанси – це досить складні суспільні відносини, сукупність яких становить фінансову систему держави. Вчені-економісти відзначають, що поняття “фінансова система” є розвитком більш загального поняття “фінанси” [10]. Як у вітчизняній, так і в

зарубіжній юридичній і економічній літературі протягом останніх десятиріч структура фінансової системи визначається авторами по-різному.

Так, російські вчені-економісти виділяють такі ланки фінансової системи: державна бюджетна система (федеральний бюджет, бюджети державних позабюджетних фондів; бюджети суб'єктів федерації та бюджети територіальних державних позабюджетних фондів; місцеві бюджети); позабюджетні спеціальні фонди; державний кредит; фонди страхування; фінанси підприємств різної форми власності [11]. Російські вчені-правники у складі фінансової системи виділяють, зокрема: фінанси господарюючих суб'єктів (підприємств і підприємців), державні фінанси, муніципальні (місцеві) фінанси і фінанси населення [12]; державні фінанси; фінанси підприємств, установ, організацій всіх форм власності; страхування; кредитування [13].

Своєю чергою, український вчений-економіст О. Василик фінансову систему України розглядає як: 1) державні фінанси; 2) фінанси підприємницьких структур (державної та недержавної форм власності; виробничої та невиробничої сфер); 3) централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів; 4) державний кредит; 5) страхові та резервні фонди; 6) фінансовий ринок (ринок грошей, кредитних ресурсів, цінних паперів, фінансових послуг); 7) фінанси домогосподарств як засіб створення та використання фондів фінансових ресурсів для задоволення особистих потреб громадян [14].

В українській юридичній літературі вчені-правники визначають такі ланки фінансової системи України: 1) бюджетна система; 2) кредитна система; 3) обов'язкове державне страхування; 4) фінанси підприємств [15]; 5) державні та місцеві централізовані й децентралізовані фінанси (фонди коштів); 6) фінанси суб'єктів господарювання [16].

Попри таку різноплановість думок, всі вчені-юристи і вчені-економісти, які вивчають фінансову систему, а також законодавець (ст. 333 Господарського кодексу України) виділяють фінанси суб'єктів господарювання. При цьому, вчені використовують поняття “фінанси суб'єктів господарювання” і “фінанси підприємств”. Зауважимо, що застосування терміна “фінанси” підприємств значно звужує коло суб'єктів, які можуть бути учасниками господарських відносин у сфері здійснення фінансової діяльності. Відповідно до ст. 55 Господарського кодексу України, суб'єктами господарювання можуть бути не лише підприємства, а і фізичні особи-підприємці. Таким чином, фінанси суб'єктів господарювання є ширшим поняттям, оскільки враховує фінанси підприємств (юридичних осіб) як одну з їх основних складових. Тому цілком виправдано і логічно використовуємо і аналізуємо термін “фінанси суб'єктів господарювання”.

Більшість науковців вважають, що фінансово-правові відносини регулюють лише державні (публічні) фінанси і не поширюють своєї дії на приватні фінанси.

Адже на фінансові рішення, прийняті керівниками суб'єктів господарювання, впливають такі зовнішні чинники, як: стан економіки; фінансова політика держави; законодавчо-нормативна база; державне фінансове регулювання; дії конкурентів; дії постачальників та поведінка споживачів; дії фінансових посередників; дії інвесторів; рівень соціально-культурного розвитку; соціальні, культурні та екологічні чинники. Склад внутрішніх чинників обумовлений внутрішнім середовищем суб'єктів господарювання та визначається їх виробничим, фінансово-господарським, кадровим потенціалом, технологічним забезпеченням, отриманими результатами.

Значний вплив на прийняття керівниками фінансових рішень має послідовність певних етапів процесу фінансового адміністрування та менеджменту, що відзначається визначеною метою у конкретному періоді. За цього на окремих етапах процесу

фінансового управління метою може бути: зростання обсягу наданих послуг; максимізація прибутку й мінімізація витрат; забезпечення рентабельної діяльності; мінімізація ризиків; максимізація ринкової вартості господарюючої одиниці; виживання у конкурентному просторі; досягнення фінансової рівноваги; лідерство у боротьбі з конкурентами; отримання необхідного розміру фінансових ресурсів для виконання визначених повноважень; виконання фінансового плану; фінансування необхідних видатків; забезпечення отримання стабільних та систематичних власних доходів тощо.

Вже з Франції у XVI ст. використовувалося слово “фінанси” у значенні “державні доходи”, “грошові суми”, можливо, саме тому, зазначає Г. Поляк, у Франції у XVIII ст. фінанси сформувалися в самостійну науку [17]. Відомий представник науки фінансового права К. Еєберг визначав і обґрунтовував фінансову науку як науку про державні фінанси [18]. Болгарські вчені-правники П. Стайнов, А. Ангелов відмічають самостійність і специфіку фінансових правовідносин, що виникають у процесі здійснення державою специфічної діяльності у сфері фінансової системи з її особливими завданнями і цілями [19].

За радянських часів фактично всі фінанси підприємств, установ та організацій належали до складу державних фінансів, регулювалися державою у процесі здійснення нею фінансової діяльності і суттєвих відмінностей між зазначеними ланками фінансової системи не існувало, оскільки в умовах соціалізму основною формою власності була державна, а приватна власність взагалі не припускалася. Так, Р. Халфіна наголошувала, що предметом регулювання радянського фінансового права є фінансова діяльність держави, тобто діяльність держави у сфері розподілу грошових коштів [20].

Відомий французький дослідник П. Годме зазначає, що в державі існують дві підсистеми фінансів: публічні (мовою оригіналу та – “державні” у російському перекладі) фінанси (державні та місцеві фінанси) та приватні фінанси (фінанси, пов’язані з діяльністю та волевиявленням приватних власників). Предметом фінансового права є публічні фінанси, під якими розуміється суспільне багатство у формі грошей і кредиту, що є у розпорядженні державних органів. Науковець наголошує на фундаментальних відмінностях між публічними і приватними фінансами і пропонує розглядати фінансове право як самостійну науку, яка, незважаючи на свій зв’язок із приватними фінансами, чітко відмежовується від останніх і не залишає місця для того, щоб створити єдину науку про фінанси, яка об’єднувала б як публічні, так і приватні фінанси [21].

М. Кучерявенко зауважує, що предметом фінансового публічно-правового регулювання є не фінанси взагалі як вичерпна сукупність всіх грошових коштів у державі, а лише публічні фінанси, тобто ті, власником яких є держава й територіальні громади [22]. Реалізація функцій держави і вирішення будь-яких соціальних, економічних та інших питань вимагає планування, фінансування та контролю використання грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні держави. Це зумовлює, на думку А. Монаєнко, завдання фінансового права впорядкувати владно-майнові відносини з формування, розподілу і використання грошових фондів держави та органів місцевого самоврядування [23].

У процесі нашого дослідження зауважуємо, що в літературі використовують категорії “приватні фінанси” і “фінанси суб’єктів господарювання”. Загалом, до складу приватних фінансів зараховують грошові кошти, що належать приватним особам та домогосподарствам, юридичним особам – підприємцям та не підприємцям тощо. Ці грошові кошти є предметом регулювання норм цивільного права [24]. З огляду на це, цілком логічним видається використання терміна “фінанси суб’єктів господарювання”, оскільки норми цивільного права, як зазначає В. Щербина, універсальні і поширюються

на фізичних і юридичних осіб незалежно від діяльності, якою вони займаються. Норми господарського права спеціальні в тому розумінні, що діють лише стосовно юридичних осіб, їх структурних підрозділів, громадян-підприємців, які здійснюють суспільну господарську діяльність і споживають її результати [25] (відповідно до ст. 55 Господарського кодексу, юридичні особи і фізичні особи-підприємці є суб'єктами господарювання). Тобто категорія фінансів суб'єктів господарювання (як складова предмету господарського права) вужча від категорії приватних фінансів.

Тепер, коли ми проаналізували визначення поняття фінансів, з'ясували складові фінансової системи, розглянемо поняття "фінанси суб'єктів господарювання", що мають певні особливості. У свій час, відомий вчений-правник С. Іловайський, пояснюючи етимологію слова фінанси, зазначав, що в розмовній мові, а іноді і в літературі, особливо англійській та французькій, терміном "фінанси" називають також деякі явища приватного господарства, переважно явища, пов'язані з грошовим ринком [26].

Сучасний тлумачний словник економічних та фінансових термінів наголошує на відсутність у терміна "фінанси" чітких меж, оскільки має справу з майном, що постійно втрачає свій матеріальний зміст. За цього, зазначається, що найбільш розповсюдженими є визначення фінансів, державних фінансів і фінансів господарюючого суб'єкта – вказують на стан його капіталу [27]. В. Ковальов і Віт. Ковальов як представники економічної науки, фінанси підприємств розглядають як сукупність грошових відносин, що виникають у суб'єктів господарювання щодо формування фактичних і (або) потенційних фондів грошових коштів, їх розподілу і використання для задоволення потреб виробництва і споживання [28].

Майже ідентичне визначення цього поняття можна побачити і в юридичній літературі. Так, Н. Хімичева визначає фінанси підприємств як систему економічних (грошових) відносин, що виникають у процесі формування, розподілу і використання підприємствами грошових фондів і доходів у зв'язку із здійсненням ними виробничо-господарської і соціальної діяльності [29]. Л. Воронова фінанси господарюючих суб'єктів розглядає як фонди підприємств, що займаються комерційною діяльністю, фонди фінансових посередників (банків, страхових організацій, недержавних пенсійних фондів тощо), а також фонди некомерційних організацій [30].

Очевидно, що поняття фінансів суб'єктів господарювання набуває певного специфічного розуміння з позицій господарського права, на відміну від фінансово-правової концепції. Характеризуючи фінанси суб'єктів господарювання, необхідно враховувати такі ключові елементи, як фінансова діяльність у сфері господарювання і господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення такої діяльності. Господарський кодекс України фінанси суб'єктів господарювання визначає як самостійну ланку національної фінансово-кредитної системи з індивідуальним крутообігом коштів, що забезпечує покриття витрат виробництва продукції (робіт, послуг) і одержання прибутку (ст. 333).

З огляду на специфіку фінансової діяльності як різновиду господарської діяльності, що здійснюється відповідними суб'єктами на професійній основі, фінанси суб'єктів господарювання не можна ототожнювати лише з коштами, що є значно вужчим поняттям. Більшість науковців висловлюють думку, що фінанси безпосередньо пов'язані з грошовими відносинами, становлять їх невід'ємну складову частину, однак не співпадають з останніми. Фінанси є лише тією частиною грошових відносин, яка існує у процесі утворення, розподілу й використання грошових доходів, накопичень і відповідних цільових фондів грошових коштів [31, 32]. Особливий тип фінансового посередництва

(одного із видів фінансової діяльності суб'єктів господарювання) полягає в тому, що фінансові посередники здійснюють купівлю та наступний продаж не однакових, а різнорідних фінансових активів.

Фінансові активи – кошти, цінні папери, боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів (ст. 1 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”) [33]. У ст. 4 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти” міститься таке визначення цього поняття: фінансовий актив – це: а) грошові кошти та їх еквіваленти; б) контракт, що надає право одержати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; в) контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах; г) інструмент власного капіталу іншого підприємства [34].

Підсумовуючи питання про поняття фінансів суб'єктів господарювання, відповідь на яке повинна базуватися на єдиному критерії, яким є базове поняття фінансів, зазначимо таке: в економічному аспекті фінанси суб'єктів господарювання є суспільними відносинами щодо обігу фінансових активів у сфері господарювання; в матеріальному аспекті – безпосередньо фінансові активи (кошти, цінні папери, боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів) суб'єктів господарювання. У господарсько-правовому аспекті фінанси суб'єктів господарювання можна розглядати як сукупність правовідносин, зокрема господарсько-правових, що виникають у сфері організації та здійснення фінансової діяльності певних суб'єктів господарювання [35].

Отже, зазначимо, що найповніше сутність фінансів суб'єктів підприємництва проявляється в їх функціях. Таких функцій прийнято виділяти три, а саме:

1. *Формування фінансових ресурсів* у процесі фінансово-господарської діяльності, тобто здійснення підприємством розподілу доходів від звичайної та надзвичайної діяльності з метою формування грошових резервів і фондів цільового призначення.

2. *Розподіл та використання фінансових ресурсів* для забезпечення поточної (операційної) та інвестиційної діяльності; виконання зобов'язань перед бюджетами всіх рівнів, фінансовими установами та іншими інститутами, що впорядковують та обслуговують економічну діяльність у сфері суспільного виробництва.

3. *Контроль* за дотриманням вартісних пропорцій, формуванням та використанням фінансових ресурсів у відтворювальному процесі, що перебуває у тісному зв'язку і взаємообумовленості з розподільчою функцією.

Фінансові відносини підприємств можуть мати фондову або каналну (нефондову) форму. Фондова форма означає, що спочатку здійснюється концентрація фінансових ресурсів у фондах грошових коштів, а потім їх використання відповідно до призначення фонду. За цього виділення фондів може бути лише частковим, коли окремо ведеться їх облік, і повний, коли вони концентруються на окремих рахунках в банку [36].

Необхідно також звернути увагу на ще один аспект фінансів суб'єктів господарювання, а саме з якою метою вони виникають як вид суспільних відносин. Для цього необхідно провести чітке розмежування між поняттями публічні фінанси, приватні фінанси і фінанси суб'єктів господарювання. Між цими поняттями існує суттєва відмінність, що розводить їх по різні боки правової системи. Публічні фінанси є економічними відносинами, що виникають для задоволення публічних потреб суспільства (забезпечення розширеного відтворення, гідного рівня життєдіяльності, соціально-культурних потреб) [37], тому регулюються нормами фінансового права. Приватні фінанси зорієнтовані на одержання прибутку і, як вже зазначалося, забезпечують інтереси

окремих осіб, а тому становлять предмет приватноправового регулювання. Стан фінансів суб'єктів господарювання цілком залежить від стану ринку і законів ринкової економіки. Останнім часом відмічається недостатня розвиненість фінансів суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку економіки України, що зумовлює такі тенденції розвитку фінансів суб'єктів господарювання як: неспроможність гнучкого реагування на зміни зовнішнього середовища; недостатня розвиненість фінансів малих підприємств; домінування серед підприємств товариств з обмеженою відповідальністю (за критерієм – організаційно-правова форма); збільшення залежності підприємств від зовнішніх джерел фінансування; зниження рентабельності діяльності суб'єктів господарювання; уповільнення приросту валової доданої вартості; уповільнення приросту обсягу реалізованої продукції та основних засобів підприємств; значне зниження фінансових результатів діяльності [38]. Системний підхід до вирішення питання забезпечення оптимального стану вітчизняної економіки передбачає не протиставлення приватних і публічних інтересів, а їх взаємодію, в результаті чого і виникне необхідний нашій країні синергічний (додатковий) ефект як джерело і рушійна сила економічного відродження, але вже на більш значному ступені розвитку [39].

Отже, враховуючи викладене можемо зробити **висновок**, і погодитись із думкою, що фінанси суб'єктів господарювання як господарсько-правова категорія поєднують задоволення приватних і публічних інтересів. Відповідно, фінанси суб'єктів господарювання спрямовані не тільки на задоволення власних (приватних) інтересів, зокрема на отримання прибутку від здійснення фінансової діяльності у сфері господарювання, а і на публічних інтересів (задоволення певних суспільних потреб у фінансових послугах) [40].

Водночас, публічні інтереси формуються з врахуванням найбільш типових приватних інтересів, а приватні – з врахуванням публічних як однієї з основних умов досягнення поставлених цілей (так, підприємець змушений враховувати попит споживачів, від схвального ставлення яких до його продукції/товарів/робіт/послуг залежить розмір отриманого ним прибутку, інтереси територіальної громади щодо застосування ним екологічно безпечних технологій, а також держави – щодо дотримання встановленого порядку в сфері господарювання, зокрема сплати податків) [41].

Таким чином, можна констатувати, що фінанси суб'єктів господарювання за своїми характерними ознаками мають свою структуровану форму прояву, яку можна охарактеризувати за різними ознаками. Тому можна впевнено сказати, що подальші дослідження пов'язані з фінансовою діяльністю у сфері господарювання матимуть подальші дослідження.

Список використаної літератури

1. Попова А. В. Поняття фінансів суб'єктів господарювання / А. В. Попова // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка [Електронний ресурс]. — 2013. — № 3 (97). — (Серія: "Юридичні науки"). — Режим доступу : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/visnyk/yurydych_97_2013.pdf.
2. Финансы [Текст] : учебник / под ред. Г. Б. Поляка. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. — 703 с.
3. Янжул И. И. Основные начала финансовой науки: учение о государственных доходах [Текст] / И. И. Янжул. — М. : Статут, 2002. — 555 с.
4. Борисов А. Б. Большой экономический словарь [Текст] / А. Б. Борисов. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Книжный мир, 2010. — 864 с.

5. Государственные финансы [Текст] : учеб. пособ. для студ. экон. вуз. и фак. / В. М. Федосов, Л. Д. Буряк, Д. Д. Бутаков [и др.] ; под ред. В. М. Федосова, С. Я. Огородника и В. Н. Суторминой. — К. : Лыбидь, 1991. — 276 с.
6. Иловайский С. И. Учебник финансового права [Текст] / под ред. Н. П. Яснопольского. — 5-е (посмертное) изд. доп. и перераб. Г. И. Тиктиным. — Одесса : Е. С. Иловайская, 1912. — 616 с.
7. Воронова Л. К. Финансовое право [Текст] : учеб. пособ. для студ. юрид. вуз. и фак. / Л. К. Воронова, Н. П. Кучерявенко. — Х. : Легас, 2003. — 360 с.
8. Попова А. В. Поняття фінансів суб'єктів господарювання...
9. Худяков А. И. Финансовое право Республики Казахстан. Общая часть [Текст] / А. И. Худяков. — Алматы : ТОО "Баспа", 2001. — 272 с.
10. Финансы. Денежное обращение. Кредит [Текст] : учеб. для вуз. / Л. А. Дробозина, Л. П. Окунева, Л. Д. Андросова [и др.] ; под ред. проф. Л. А. Дробозиной. — М. : Финансы, 1997. — 477 с.
11. Там же. — 477 с.
12. Крохина Ю. А. Финансовое право России [Текст] : учеб. пособ. / Ю. А. Крохина, В. Н. Ульянова. — Саратов : СЮИ МВД РФ, 1999. — 269 с.
13. Грачева Е. Ю. Финансовое право России [Текст] : учебник / Е. Ю. Грачева, Н. А. Куфакова, С. Г. Пепеляев. — М. : Теис, 1995. — 232 с.
14. Василик О. Д. Теорія фінансів [Текст] : підручник / О. Д. Василик. — К. : НІОС, 2001. — 416 с.
15. Фінансове право України [Текст] : підручник / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький ; за ред. М. П. Кучерявенка. — К. : Юрінком Інтер, 2006. — 320 с.
16. Музыка-Стефанчук О. А. Фінансове право [Текст] : навч. посіб. / О. А. Музыка-Стефанчук. — 3-тє вид., доп. і перероб. — К. : Атіка, 2009. — 264 с.
17. Финансы... — 703 с.
18. Эберг К. Т. Очерки финансовой науки [Текст] / К. Т. Эберг ; пер. с нем. Свирцевского. — Ярославль : [б. и.], 1893.
19. Стайнов П. Административное право Народной Республики Болгарии (Общая часть) [Текст] / П. Стайнов, А. Ангелов ; пер. с болгар. — М. : Госюриздат, 1960. — 507 с.
20. Халфина Р. О. К вопросу о предмете и системе советского финансового права / Р. О. Халфина // Вопросы советского административного и финансового права [Текст]. — М. : Изд-во АН СССР, 1952. — С. 182—214.
21. Годме П. М. Финансовое право [Текст] / Годме Поль Мари. — М. : Прогресс, 1978. — 429 с.
22. Фінансове право України... — 320 с.
23. Монаєнко А. Формування галузі фінансового права / А. Монаєнко // Право України [Текст]. — 2013. — № 1/2. — С. 21—27.
24. Фінансове право. Академічний курс [Текст] : підручник / О. П. Орлюк. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 808 с.
25. Господарське право [Текст] : підручник / В. С. Щербина. — 5-те вид., перероб. і доп. — К. : Юрінком Інтер, 2012. — 600 с.
26. Ершова И. В. Имущество и финансы предприятия. Правовое регулирование [Текст] : практ. пособ. / И. В. Ершова. — М. : Юристь, 1999. — 397 с.
27. Бернар И. Толковый экономический и финансовый словарь. Французская, русская, английская, немецкая, испанская терминология [Текст] : в 2 т. Т. 1. / И. Бернар, Ж.-К. Колли ; пер. с фр. — М. : Междунар. отношения, 1994. — 782 с.

28. Ковалев В. В. Финансы предприятий [Текст] : учебник / В. В. Ковалев, В. В. Ковалев. — М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. — 352 с.
29. Финансовое право [Текст] : учебник / отв. ред. Н. И. Химичева. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Норма, 2008. — 768 с.
30. Воронова Л. К. Фінансове право України [Текст] : підручник / Л. К. Воронова. — К. : Прецедент, Моя книга, 2008. — 448 с.
31. Финансы. Денежное обращение. Кредит... — 477 с.
32. Епіфанов А. О. Бюджет і фінансова політика України [Текст] / А. О. Епіфанов, І. В. Сало, І. І. Д'яконова. — К. : Наукова думка, 1997. — 304 с.
33. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 2002. — № 1. — Ст. 1.
34. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти” [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України № 559 від 30.11.2001 р. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.
35. Попова А. В. Поняття фінансів суб'єктів господарювання...
36. Финансы [Текст] : навч. посіб. / А. С. Глуценко. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. — 190 с.
37. Финансове право. Академічний курс [Текст] : підручник / О. П. Орлюк. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 808 с.
38. Чорна О. М. Концептуальні підходи до розвитку фінансів суб'єктів господарювання в Україні / О. М. Чорна, О. О. Мацнева // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції [Текст]. — 2011. — № 3. — С. 26—32.
39. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення [Текст] : монографія / О. М. Вінник. — К. : Атіка, 2003. — 352 с.
40. Попова А. В. Поняття фінансів суб'єктів господарювання...
41. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах... — 352 с.

*Стаття надійшла до редакції 22.01.2016
Схвалена до друку редколегією 04.04.2016*

**L. Akimova,
A. Akimov**

FINANCE AS AN ECONOMIC ENTITY

The article analyzes the ratio between public finance, private finance and finance of economic entities. The economic and legal nature of economic entities' finance is investigated and their definition is suggested.

Key words: finance, financial assets, finance of economic entities, financial activities in the field of economy management.